

Vnitřní a „nepředmětné“ / Nepředmětnost a niternost

Důraz na „nepředmětnost“ je jenom jedním, a nikoli hlavním momentem toho, co považuju za nezbytnou revizi, která čeká filosofy v (relativně) blízké budoucnosti. Mám za to, že lze světu (skutečnosti) lépe porozumět, když vykážeme ryzí předmětnost do oblasti myšlenkových konstrukcí, zatímco ve světě samém se musíme vždy orientovat na tzv. pravá jsoucna. Ta se vyznačují tím, že jejich dvojí „stránka“, totiž předmětná (vnější, vnějšek) a nepředmětná (vnitřní, nitro, niternost) jsou sjednoceny, integrovány v jeden celek. Naproti tomu tzv. nepravá jsoucna sama o sobě a v sobě integrována nejsou, ale mohou být jako „pseudocelky“ některými subjekty vnímána. V prostém přístupu „zvenčí“ nelze rozdíl mezi obojím spolehlivě rozpoznat, ale nikoli proto, že by unikl našim „smyslům“ (o „smyslech“ mluvíme přece proto, že nám nepodávají žádné ničím dalším nezprostředkované, ale původně chaotické informace o „vnějším světě“, tedy žádnou ssuť jakési „immediate experience“, jak s tím počítá anglosaský empirismus, nýbrž že i ty nejjednodušší smyslové informace jsou už nějakou interpretací). Proto základní předpoklad, že vše je oživeno nebo že vše má duši (panvitalismus) pod. je stejně mylný jako opačný předpoklad, totiž že v základech skutečnosti jsou jakési v sobě mrtvé (neživé) prvky naprosto bez nitra. (Nemám to z Teilharda, ale v tom se s ním shoduji. Na Teilharda mne upozornil Jiří Němec právě proto, že si přečetl můj kratičký polemický text ve Vesmíru.)

Opustil jsem termín „vnitřní“ a „niternost“ z celé řady důvodů – ale nikoli naprosto a definitivně. Niternost je totiž otevřena do „nepředmětného světa“ stejně jako vnějšek je otevřen do „předmětného světa“. A to jakoby zaniká nebo je skrýváno, když užijeme termínu „vnitřní“; poskytuje to nepravý motiv, nepravou příležitost k tomu, aby někteří „předpojatí“ prostě všechno niterné označili za subjektivní. Tak tomu ovšem není, ale opakem není objektivita; svým způsobem je ostatně všechno subjektivní také objektivní – nebo je aspoň psychology a psychiatry „objektivizováno“. Takže nejvlastnější problém spočívá v tom, jak tématizovat ono „niterné“, které se otvírá vůči „nepředmětnému světu“, a ovšem jak tématizovat ten nepředmětný svět a nepředmětné skutečnosti v něm.

(Písek, 040315-3.)